

De EU wil evenwichtig natuurbeleid, maar de radikalinski's van de Raad van State hebben daar maling aan

Posted on 29 augustus 2026 by Eduard Bomhoff

'Natuurherstel is de enige weg vooruit,' herhaalde landbouwminister Jaimi van Essen (D66) deze week. Inderdaad, want onze Raad van State heeft de koninklijke weg afgesneden. Een lang, maar essentieel citaat uit de zaak-Voore Mets (2025) bij het Europese Hof van Justitie beschrijft die betere, evenwichtige weg:

'Het aldus bereikte beschermingsniveau [van alleen natuurherstel] zou echter hoger zijn dan het niveau dat door de Uniewetgever in het kader van de vogelrichtlijn werd beoogd. De lidstaten [zijn] immers slechts verplicht om de populatie van de vogelsoorten op een niveau te brengen en te houden dat beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke en culturele eisen, waarbij zij tevens rekening houden met economische en recreatieve eisen.'

De Raad van State weigert om rekening te houden met dit uitgebalanceerde Europese oordeel. De minister voegt in dezelfde trant een achterhaald advies van

de Landsadvocaat bij zijn gehate brief. En intussen is de papierwinkel over natuur en vogels geëxplodeerd.

‘Meer systeemanalyse’

Wat eist de EU? Die wil een eenvoudig document dat de lidstaten in Brussel moeten indienen. Een standaardformulier van acht pagina's per natuurgebied. [Hier is een voorbeeld](#).

Ik was benieuwd en zocht de laatste rapportage over het natuurgebied dicht bij waar wij wonen in het oostelijk deel van het Groene Hart: [de Nieuwkoopse Plassen & de Haeck](#). Dit rapport heeft niet acht, maar 341 pagina's. En de volgende keer worden het er nog meer. De zogenaamde Ecologische Autoriteit is namelijk op werkbezoek geweest en was nog lang niet tevreden: 'Een meer kwantitatieve systeemanalyse is nodig.'

Tijdens het koffiedrinken na de zondagse mis sprak ik een boer. Hij vertelde dat lokale natuurbeheerders vanwege het stikstofbeleid van Den Haag bezorgd zijn voor weidevogels die niet genoeg insecten kunnen vinden op de verschaalde grond. Daarom strooien zij stiekem wat stikstofrijke mest op de hen toevertrouwde natuur. 'Maar vertel het niet in Amersfoort' – waar zevenhonderd kantoorklerken papier schuiven op het hoofdkantoor van Natuurmonumenten.

Ik kreeg een tweede les over hoe het echt gaat met natuurbeheer tijdens een rondvaart. De gids vertelde: 'De natuurbeheerders weten dat als ze rapporteren dat ze een of twee vogelsoorten al een tijd niet meer hebben gezien, ze de beste kans maken op een hogere subsidie. Soms denken wij wel eens dat ze een vogel verzinnen die al in geen jaren hier meer is aangeland.' (Arnout Jaspers vertelt nog meer mooie anekdotes in hoofdstuk 9 van [zijn nieuwe boek Stikstoffuik 2.0](#))

Sommige vogels hebben het moeilijk met zo weinig stikstof, en dus strooien natuurbeheerders stiekem extra stikstofmest uit in stikstofarme delen om die vogels te helpen. De boer die ik sprak in de kerk dacht trouwens dat hij dit jaar meer roofvogels zag dan gemiddeld en dat er ook daarom misschien minder weide- en watervogels zijn. Andere vogels nestelen bij voorkeur in natuurtypes die in het verleden juist te veel stikstof hebben opgenomen. Arnout Jaspers vertelt dat Natuurmonumenten kunstmatig stukjes natuur creëert die extra gevoelig zijn voor stikstof en daarmee evenwichtig natuurbeleid nog moeilijker maakt.

Jan Tinbergen

Je hoeft geen Nobelprijshouder te zijn om te snappen dat we met stikstofbeleid niet alle conflicterende doelen tegelijk kunnen bereiken. Maar gelukkig was er een Nobelprijswinnaar die het probleem oploste – onze eigen Jan Tinbergen. In een beroemd boek uit 1952 legde hij uit dat als we heel veel doelen tegelijk willen bereiken, we dan ook heel veel ‘instrumenten’ moeten inzetten.

Als Jan Tinbergen de instrumenten zou tellen, kwam hij uit op vijf: twee keuze-instrumenten voor de gewenste uitstoot en neerslag van stikstof, nog twee instrumenten extra voor het al dan niet instellen van een verbodszone van 500 of 1000 meter rondom natuurgebieden, en dan nog een beslissing over de hoogte van het waterpeil. Maar op deze manier kunnen we het nooit zo uitmikken dat én alle tientallen beschermde vogelsoorten happy zijn én alle tien natuurtypes simultaan groeien en bloeien. Dat is geen onwil, dat is logica.

Mijn studievriend Cees Waal (1943-2011) werd in de jaren zeventig wethouder en locomeester van Leiden. Hij zei over de gemeenteraad: ‘Papier willen ze hebben – papier kunnen ze krijgen’. Ik vroeg hem: ‘Heb je wel de tijd om al die stukken te lezen waar de ambtenaren jouw naam onder zetten?’ ‘Welnee,’ zei hij, ‘maar dat hoeft ook niet. Daar gaat het niet om’.

Met 341 pagina's voor één natuurgebied (in plaats van acht op het EU-formulier) wordt het beleid niet zorgvuldiger, maar kunnen minister Van Essen, de ambtenaren, de kantoorklerken van Natuurmonumenten en de door ons gesubsidieerde ngo's kiezen waar ze paniek over willen zaaien. En dat is natuurlijk hun echte doel.

Weg uit de kantoortorens

Er moet een eind komen aan deze papieren gekte. Terug naar het standaardformulier van acht pagina's en daarmee de macht weg uit de kantoortorens in Den Haag en Amersfoort en terug naar boeren en lokale natuurkenners.

Laat de gemeente Nieuwkoop fulltime en parttime beheerders (gepensioneerde boeren?) aanstellen, controleren en geld geven, mensen die daar wonen en het

gebied goed kennen. De Nieuwkopers kunnen dan zien of de eenzijdige weg van Van Essen wordt gestopt en vervangen door de koninklijke weg, duidelijk geschetst door het Europese Hof, waar natuur, economie en eigendom elkaar respecteren. De Raad van State heeft (met opzet?) gefaald om zo'n evenwicht te borgen tussen de eisen van de natuur en het eigendomsrecht en de ondernemersverantwoordelijkheid van de boeren.

De milieuambtenaren zullen niet blij zijn, maar hun macht moet terug naar waar die hoort: dicht bij de lokale natuur.

Wynia's Week verschijnt 156 keer per jaar en wordt **volledig mogelijk gemaakt** door de donateurs. Doet u mee? [**Doneren kan zo.**](#) **Hartelijk dank!**